

Escenaris republicans

ANIVERSARIS. València va ser una de les grans protagonistes de l'experiència republicana dels anys trenta, especialment arran de la seua designació com a capital

E. ORTS

● En mig del fervor religiós que la imminent visita del papa Benet XVI ha contagiats una bona part dels valencians i a la totalitat de les nostres autoritats, una ullada a un passat no tant llunyà (1931-1939) ens indica que les coses han canviat molt, i potser no sempre per a millor. I és que en 75 anys hem passat de l'anticlericalisme ferotge i el laïcisme militant —el de la Segona República— a l'aconfessionalitat imperfecta i la devoció religiosa gens dissimulada d'algunes institucions.

L'any 2006 representa una bona oportunitat per a calibrar aquesta evolució, ja que coincideixen dues importants efemèrides republicanes amb números redons: el pròxim 14 d'abril es compliran 75 anys de la proclamació de la Segona República (1931), una data que enllaça directament amb la commemoració

Cartell imprès per Gráficas Valencia durant la Guerra Civil en 1938, una creació de Luis Alcaraz Cortés. L'obra forma part actualment de la col·lecció de la Universitat de València. El cartell va ser promogut pel Front de la Joventut.

dels 70 anys —també en 2006— de l'assumpció per part de València de la capitalitat del règim (novembre 1936).

Eren moments d'incertesa. L'ofensiva franquista sobre Madrid feia preveure la caiguda quasi segura d'una ciutat que va començar a patir l'efecte dels primers bombardejos. Per això, la prudència va aconsellar el trasllat.

De provinciana a cosmopolita

La provinciana València va haver d'improvisar-se a si mateixa per a allotjar l'immens aparell burocràtic republicà i acollir els milers d'evacuats que deixaren Madrid i altres ciutats de l'Estat.

Se sol dir que aquesta etapa de la història del Cap i Casal, que va durar prop d'un any —fins que el govern decidí anar-se'n a Barcelona (octubre de 1938)— està poc estudiada, i no sense raó, però la iniciativa d'una sèrie de profes-

sors universitaris de crear una imaginativa web (www.uv.es/re-publica) sobre com es van viure aquells moments, ha permès recopilar un material valuósíssim: des dels escenaris més significatius d'una ciutat en estat de guerra ciutat fins a les empremtes encara vives en alguns dels seus carrers.

«El mitjà, una pàgina web, ens ha permès mostrar els recorreguts físics i simbòlics de València, no només d'aquell any sinó de tota la república», explica la sociòloga i informàtica Lucila Aragó que, junt amb Juan Salazar i José María Azkarraga, ha coordinat una iniciativa que en breu ampliarà els seus continguts amb noves aportacions.

Una visita al portal resulta ben esclaridora. Pensar que els participants en l'elitista „Copa de l'Amèrica acudiran a les seues bases per una avinguda que durant un temps (1936-1939) va rebre el nom de Lenin —l'avinguda del Port, actualment en remodelació— és quasi una invitació a la ironia; o recordar que la plaça de Cánovas es va dir Generalitat de Catalunya durant el mateix període, és la constatació que el blaverisme és una fenomen ben recent.

Capital també de la cultura

«La ciutat es va transformar. València es va convertir en un gran centre cultural on el constant tràfec d'intel·lectuals i artistes li van donar un aspecte inèdit. Tot això sembla oblidat perquè el franquisme va crear una memòria social sobre la república negativa i interessada. La va presentar com a font de problemes. Ara cal rescatar els elements positius d'aquella gran experiència democràtica», assenyala Aragó.

L'exercici de la capitalitat va

Dalt, Palau de Benicarló. Baix: l'edifici que ocupà l'Ideal Room (esquerra) i les Torres dels Serrans. /E.P.

representar un enorme esforç logístic que es va afrontar amb la imaginació i l'entusiasme propis de la participació en un moment decisiu de la història. Els ministres i les organitzacions polítiques i sindicals es van instal·lar en molts dels edificis que els aristòcrates i terratinents de l'època cediren o abandonaren per por de

represàlies en iniciar-se la guerra. Així el Palau de Benicarló, seu actual de les Corts, va ser utilitzat per a les recepcions oficials de la presidència de la república; els serveis de Presidència i Guerra van ser traslladats al desaparegut Palau de Caro, al carrer Pintor Sorolla; fins i tot la Llotja va ser utilitzada en una ocasió per a cele-

brar una sessió de les Corts republicanes.

El carrer de la Pau va articular la intensa vida cultural del moment, especialment des de l'hotel Palace, que es va constituir en seu de la casa de la cultura, del II Congrés d'Intel·lectuals i també del Ministeri d'Instrucció Pública. A la cafeteria Ideal Room, en el cantó del carrer de la Pau i Comèdies, s'hi acostaven freqüentment intel·lectuals valencians i d'altres desplaçats des de Madrid.

L'art també hi va tindre el seu lloc. Moltes de les obres exposades al Museu del Prado van ser traslladades i instal·lades a les Torres dels Serrans i al Col·legi del Patriarca, en una operació supervisada per Josep Renau, llavors director general de Belles Arts.

Empremtes oblidades

Totes aquestes empremtes han caigut en oblit, tot i que en molts casos continuen en bon estat, però amb un ús ben diferent. «Aquest patrimoni es troba en el pitjor estat possible i això que, per la seua entitat, podria constituir-se en un gran memorial», denuncia Aragó.

A l'hotel Palace, per exemple, una placa recorda la celebració del II Congrés d'Intel·lectuals, però l'edifici en l'actualitat està sent enderrocat parcialment: la nova construcció en respectarà només la fatxada i buidarà tot l'interior. Uns metres més amunt, la cafeteria Ideal Room és actualment una llenceria.

Quant a l'arquitectura de guerra, la xarxa de refugis antiaeris està desprotegida, ocupada en un cas per una falla. Per sort, encara hi ha cartells originals que n'indiquen la proximitat.

**LA PROVINCIANA
VALÈNCIA VA
HAVER
D'IMPROVISAR-
SE A SI MATEIXA
PER A ALLOTJAR
L'IMMENS
APARELL
BUROCRÀTIC
REPUBLICÀ**